

פרשת בחוקותי (תשפ"ב)

וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות עד שנת היובל ונגרע מערכך (כ"ז, י"ח.)

רש"י פירש שהכהן חישוב את הערך כפי חשבון השנים, שהרי הערך לארבעים ותשע שנים הוא חמשים שקל כמו שכתוב בתורה (כ"ז, ט"ז), דהיינו שקל לכל שנה ושנה, נמצא שיש שקל יתר על כולן, והשקל שווה ארבעים ושמונה פונדיונין, נמצא שקל ופונדיון לשנה. אבל לפי זה חסר פונדיון אחד, שצריך ארבעים ותשע פונדיונין, אחד לכל שנה, ושקל הוא רק ארבעים ושמונה פונדיונין, אם כן נמצא שהפודה שדה מהקדש שצריך לשלם חמשים שקלים יחסר פונדיון אחד. ותיירץ על פי הגמרא בבכורות (נ, ב') שצריך להוסיף קלבון להכרע, דהיינו מטבע קטן ששוה פונדיון שתיקנו חכמים להוסיף על השקלים להשוות הערך של השקלים שאנו משתמשים בזמן הזה לשקלים שהיו בימי משה רבינו. נמצא לפי זה שהפודה שדה אחוזה מהקדש צריך לשלם יותר מחמשים שקלים שכתוב בתורה, דצריך לשלם חמשים שקלים ועוד פונדיון אחד על ידי קלבון כדי שיהיו שקל ופונדיון לכל אחד מהארבעים ותשע שנים.

והנה, בפסוק י"ז כתיב אם משנת היובל יקדיש שדהו כערכך יקום, דמיירי במי שרוצה לקנות שדה מהקדש מיד אחר היובל, ורש"י מפרש הלשון כערכך יקום שהקונה צריך לשלם כערך האמור בתורה, חמשים שקלים. ופסוק י"ח מיירי במי שרוצה לקנות שדה מהקדש שנים אחר היובל, וכתיב וחשב הכהן על פי השנים הנותרות ונגרע מערכך. ולכאורה הלשון ונגרע מערכך אינו מדויק, דהפסוק התחיל במקדיש שדהו שנים אחר היובל, אבל כשאמר וחשב לו הכהן, מיירי במי שרוצה לקנות השדה שמחשב הכהן הערך של השנים הנותרות עד שנת היובל, אבל זה שמשלם פחות מחמשים שקלים אינו גרעון בערך השדה כלפי הקונה, אלא הגרעון שייך רק בנוגע למקדיש שמגרע מערכו כפי שנים הנותרות, אבל הקונה את השדה מהקדש משלם המכיר כפי מה שקצב הכהן על פי השנים הנותרות עד היובל, ולכאורה לא שייך אצל הקונה הלשון ונגרע מערכך.

אבל לפי מה שפירש רש"י לעיל שהקונה שדה אחוזה מהקדש צריך לשלם שקל ופונדיון לכל שנה מיושב לשון הפסוק. דלדבריו הקונה שדה אחוזה מיד אחר יובל צריך לשלם פונדיון יותר מהחמשים שקלים האמור בתורה על ידי הקלבון כדי לשלם שקל ופונדיון לכל ארבעים ותשע שנים, משא"כ מי שקונה שדה שנים אחר היובל צריך לשלם שקל ופונדיון לכל שנה עד היובל אבל אין צריך להוסיף פונדיון יותר ממה שכתוב בתורה, דרק הקונה שדה לכל ארבעים ותשע שנים צריך להוסיף קלבון לפי שחסר פונדיון לשנת ארבעים ותשע. וזה מה שאמר הפסוק ונגרע מערכך, דכלפי מי שקונה שדה מיד אחר יובל דצריך להוסיף קלבון, יש גרעון בערך השדה לעומת זה שקונה שדה אחוזה שנים אחר היובל שאינו צריך להוסיף קלבון. (נ.מ.)

פרשת בחוקותי (תשפ"ב)

אם בחוקותי תלכו (כ"ו, ג')

פירש רש"י שתהיו עמלים בתורה. ובין הברכות איכא ברכת והשבתי חיה רעה מן הארץ, ויש להבין הקשר בין עמלות בתורה לזה שלא יהיה חיה רעה בארץ ישראל. ויש לפרש על פי דברי הרד"ק על הפסוק בישעיה (י"א, ז') ואריה כבקר יאכל תבן, דבשעת בריאת העולם לא היה בטבע של החיה לטרוף טרף, דהא כל הברואים נבראו זכר ונקבה ואם היה נטרף אפילו אחד מהם היה העולם חסר אותה בריאה, וכן בימי נח, שניצולו רק שנים מכל חי לחיות זרע על פני כל הארץ, ואם היה נטרף שור או פרה היה מינם בטל מן העולם, אלא אחר כך בחטאות בני אדם נולד טבע הטריפה בבעלי חיים. דהקב"ה ברא ד' מינים בעולם, דומם, צומח, חי ומדבר, וכל אחד מעולה מחבירו כידוע, ומעלת האדם על הבעל חי הוא בזה שהוא מדבר משא"כ בבעלי חיים. אבל על ידי לשון הרע, לא זו בלבד שאינו מעולה מבעלי חיים אלא שנעשה גרוע מכולם, כדאיתא בפסחים (ק"י"ח א') על הפסוק בפרשת משפטים (כ"ב, ל') לכלב תשליכון אותו וסמך ליה לא תשא שמע שוא, לומר לך דמי שמדבר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים. ואיתא במסכת שבת (קנ"א, ב') דאין חיה שולטת באדם אלא אם כן נדמה לה כבהמה, ואדם החוטא בלשון הרע הרי דיבור שלו גרוע יותר מבהמה שאינה מדברת, וזה גורם החיה לעזוב מקומה ולכנוס לישוב וכיון שניתן רשות למשחית שוב אינו מבחין בין צדיקים לרשעים. ומזה נלמד דכשאדם מקדש את דיבורו בתורה ותפילה גורם לחיה שתתירא מבני אדם כטבעה הראשון וזהו שאמר הכתוב שעל ידי עמל התורה זוכים לזה שבטתי חיה רעה מן הארץ. (בן לאשרי)

אני לדודי